

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายเพื่อศึกษาการให้ความสำคัญและการรับรู้ต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณของพยาบาลและผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการให้ความสำคัญและการรับรู้ต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณของพยาบาลและผู้ป่วยสูงอายุมุสลิม ศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มคือผู้ป่วยสูงอายุมุสลิม โรงพยาบาลไทยมุสลิมและพยาบาลไทยพุทธ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงกลุ่มละ 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ชุด ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้ป่วยสูงอายุมุสลิม ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามการให้ความสำคัญและการรับรู้ต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณ ชุดที่ 2 แบบสอบถามพยาบาล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามการให้ความสำคัญและการรับรู้ต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการศึกษาถึงการให้ความสำคัญและการรับรู้ต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณของพยาบาลและผู้ป่วยสูงอายุมุสลิม การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการให้ความสำคัญและการรับรู้ต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณของพยาบาลและผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมโดยรวม รายด้านและรายข้อโดยใช้สถิติที่ (paired t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (oneway analysis of variance) ทดสอบค่าเอฟ (F-test) เพื่อหาความแตกต่างของการให้ความสำคัญและการรับรู้ต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เมื่อพบความแตกต่างจึงวิเคราะห์ว่ากลุ่มใดมีความแตกต่างกันโดยใช้ Post Hoc Multiple Comparison โดยการทดสอบด้วยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe' s test)

ผลการวิจัยพบว่า

- 1.ระดับการให้ความสำคัญต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 กลุ่ม ด้านความเชื่อและความศรัทธาของพยาบาลไทยมุสลิมอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมและ

พยาบาลไทยพุทธอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการปฏิบัติตามหลักศาสนาของพยาบาลไทยมุสลิมอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมและพยาบาลไทยพุทธอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความแตกต่างของคะแนนการให้ความสำคัญระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพยาบาลไทยมุสลิมมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือผู้ป่วยสูงอายุมุสลิม และพยาบาลไทยพุทธมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับความแตกต่างของคะแนนการให้ความสำคัญต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's test) พบความแตกต่าง 2 กลุ่ม คือ 1) พยาบาลไทยมุสลิมกับพยาบาลไทยพุทธ และ 2) พยาบาลไทยมุสลิมกับผู้ป่วยสูงอายุมุสลิม

3. การพยาบาลที่ผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมให้ความสำคัญใน 5 อันดับแรก คือ 1) การที่พยาบาลแสดงความกระตือรือร้นในการรักษาพยาบาลเพื่อให้ผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมมีกำลังใจในการดูแลตนเองให้หายจากการเจ็บป่วย 2) การที่พยาบาลให้การต้อนรับด้วยท่าที่เป็นมิตรยิ้มแย้มเป็นกันเอง 3) การที่พยาบาลบอกกล่าวหรือขออนุญาตผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมทุกครั้งก่อนให้การพยาบาล 4) การที่พยาบาลดูแล/ตรวจเยี่ยมอาการผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมอย่างสม่ำเสมอและการที่พยาบาลมีการพูดคุยกับผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมโดยใช้ภาษาที่เข้าใจ และ 5) การที่พยาบาลบอกหรือแสดงความห่วงใยแก่ผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมโดยการพูดคุยหรือการสัมผัสอย่างอ่อนโยน

4. ระดับการรับรู้ต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความแตกต่างกัน ผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมได้รับการพยาบาลด้านจิตวิญญาณโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พยาบาลไทยมุสลิมและพยาบาลไทยพุทธรับรู้ต่อการปฏิบัติการพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การรับรู้ด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 กลุ่ม ด้านการปฏิบัติตามหลักศาสนาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 กลุ่ม ในส่วนของด้านความเชื่อและความศรัทธาผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมได้รับอยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่พยาบาลไทยมุสลิมและพยาบาลไทยพุทธรับรู้ต่อการปฏิบัติการพยาบาลในระดับปานกลาง

5. ความแตกต่างของคะแนนการพยาบาลด้านจิตวิญญาณตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพยาบาลไทยมุสลิมมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือพยาบาลไทยพุทธและผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับความแตกต่างของคะแนนการรับรู้ต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's test) พบความแตกต่าง 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมกับพยาบาลไทยพุทธ และ 2) พยาบาลไทยมุสลิมกับผู้ป่วยสูงอายุมุสลิม

6. คณะกรรมการให้ความสำคัญต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณสูงกว่าคณะกรรมการรับรู้ต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณทั้ง 3 กลุ่ม โดยพยาบาลไทยมุสลิมมีคะแนนความแตกต่างโดยรวมสูงสุด รองลงมาคือผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมและพยาบาลไทยพุทธมีคะแนนความแตกต่างโดยรวมต่ำสุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีคณะกรรมการให้ความสำคัญต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณสูงกว่าคณะกรรมการรับรู้ต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณโดยรวมและรายด้าน กล่าวคือผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการพยาบาลด้านจิตวิญญาณแต่ยังได้รับการพยาบาลในส่วนนั้นน้อย อีกทั้งในส่วนของพยาบาลที่ให้ความสำคัญต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณแต่มีการรับรู้ว่าจะให้การพยาบาลในส่วนนั้นน้อยอยู่ ซึ่งทั้งนี้อาจเกิดจากการที่พยาบาลขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพยาบาลด้านจิตวิญญาณตามแนวทางและหลักการของศาสนาอิสลาม รวมทั้งอาจเกิดจากการขาดปัจจัยบางประการที่จะสนับสนุนให้พยาบาลได้ปฏิบัติตามการพยาบาลด้านจิตวิญญาณให้สอดคล้องกับแนวทางและหลักการของศาสนาอิสลาม ดังนั้นหน่วยงานจึงควรมีการตอบสนองให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มได้รับและได้ให้การพยาบาลที่ตอบสนองต่อจิตวิญญาณของผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมตามแนวทางและหลักการของศาสนาอิสลาม ดังนี้

ด้านการบริหารการพยาบาล

1. ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานกับผู้รับบริการมุสลิมเพื่อให้มีความเข้าใจความต้องการของผู้รับบริการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและรักษาพยาบาลในระบบสุขภาพตามแนวทางและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม
2. การกำหนดนโยบายหรือกฎระเบียบของโรงพยาบาลที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติตามความเชื่อของผู้รับบริการ เช่น มีการจัดสถานที่สำหรับประกอบศาสนกิจภายในหอผู้ป่วย มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ที่เอื้อต่อการประกอบศาสนกิจหรือการตอบสนองต่อความต้องการด้านจิตวิญญาณตามแนวทางของศาสนาอิสลาม

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

1. จัดทำแนวทางปฏิบัติการพยาบาลด้านจิตวิญญาณที่สอดคล้องกับแนวคิดและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม
2. การพิทักษ์สิทธิของผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมในการแสดงออกถึงความเชื่อและความศรัทธาตามแนวทางของศาสนาอิสลาม
3. สนับสนุนให้ครอบครัวของผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยตามแนวทางและหลักการของศาสนาอิสลาม

ด้านการวิจัยทางการพยาบาล

1. การศึกษาเปรียบเทียบการให้ความสำคัญและการรับรู้ต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณในผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมกลุ่มอื่นๆ เช่น ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง/ใกล้ตาย ผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะเจ็บป่วยวิกฤติ
2. การศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการให้ความสำคัญและการรับรู้ต่อการพยาบาลด้านจิตวิญญาณในผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมและครอบครัวของผู้ป่วยสูงอายุมุสลิม
3. การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการพยาบาลที่ตอบสนองต่อความต้องการด้านจิตวิญญาณตามแนวทางและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดปัตตานีเพียงแห่งเดียวทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอาจจะไม่เป็นตัวแทนของประชากรผู้ป่วยสูงอายุมุสลิมและพยาบาลในเขตภาคใต้ที่มีผู้รับบริการมุสลิมได้